

HAZRETİ EBÛ UBEYDE BİN CERRAH

Sağ iken, Cennet ile müjdelenen on sahabîden biri. “Ümmetin Emîni” lakabıyla övülen yüce Sahâbînin asıl ismi, Âmir bin Abdullah bin Cerrah bin Kâ'b bin Dabbe bin Hars bin Fehr'dir. Bütün gazâlarda bulundu. Çok kahraman idi. Bedir gazâsında pederini öldürdü. Uhud'da Resûlullah'ın mübârek yanağına batan iki demir halkayı dişleri ile çekip çıkardı. Rumlar ile olan muharebelerde, senelerce nefer olarak savaşırken, halife Hazreti Ömer tarafından Şam ordularına başkumandan yapıldı. Adâleti ile Rum halkını hayrette bıraktı. Şamlıların seve seve îmân etmelerine sebep oldu. 18 (m. 639) yılında 58 yaşında Kudüs ile Remle arasında tâ'undan vefât etti.

Hazreti Ebû Bekir'in vasıtasıyla imâna gelenlerin onuncusudur. Îmâna geldiğinde 31 yaşındaydı. O günden, vefâtına kadar malıyla, mevkisiyle ve canıyla İslâmiyeti yaymak için çalıştı. Sevgili Peygamberimizin yanında bütün gazâlarda bulundu. Peygamber efendimizin şu hadîs-i şerîfleriyle şereflendi. “Ebû Bekir Cennettedir. Ömer Cennettedir. Osman Cennettedir. Ali Cennettedir. Talha Cennettedir. Zübeyr Cennettedir. Abdurrahmân İbni Avf Cennettedir. Saad İbni Ebî Vakkas Cennettedir. Sa'îd İbni Zeyd Cennettedir. Ebû Ubeyde İbni'l Cerrah Cennettedir.” Mekke'deyken kâfirlerin ezâ ve cefâlarının

çoğalmasıyla Peygamber efendimizin izniyle Habeşistan’a hicret etti. Sonra Medine’ye hicret edince Peygamberimiz (aleyhisselâm) onu Hazreti Sa’d bin Muaz ile kardeş yaptı.

Bedir gazâsında, düşman saflarında babası da bulunuyordu. Peygamber efendimizin kumanda ettiği bu gazâyâ melekler de katılmış; insan şekline girerek ellerindeki kılıç ile kâfirlerle çarpışıyordu. Savaş bütün şiddetiyle, devam ederken Ebû Ubeyde (radiyallahü anh) babasıyla karşılaştı. Babası oğlunu öldürmek için saldırınca Hazreti Ebû Ubeyde “Yâ Allah” diyerek babasıyla mücadeleye başladı. Peygamber efendimizin aşkıyla yanan Ebû Ubeyde (radiyallahü anh) babasıyla, İslâm için çarpışıyordu. Bir fırsatını bulup kılıcıyla babasının başını gövdesinden ayırıp, kesik başı Hazreti Peygamberimizin huzûruna getirdi. Peygamberimiz bu hali görünce çok sevindi. Ve Allahü teâlâ bu hâdisi üzerine: “Allahü teâlâyâ ve kıyâmet gününe îmân edenler, Allahü teâlânın düşmanlarını sevmezler. O kâfirler ve münâfıklar, mü’minlerin anaları, babaları, oğulları, kardeşleri ve başka yakınları olsa da, bunları sevmezler. Böyle olan mü’minleri Cennete, koyacağım.” buyurdu (Mücâdele-22).

Hazreti Ebû Ubeyde Uhud cenginde de büyük kahramanlık gösterdi. Hazreti Peygamberimiz, Ebû Ubeyde ile Sa’d bin Ebî Vakkas hazretlerini ön safta çarpışanlara kumandan olarak seçti. Kâfirleri, merkezde bulunan Sevgili Peygamberimize yaklaştırmamak için bütün güçleri ile savaştılar. Peygamber efendimiz dahi düşmanı geriletecek şekilde yayıyla, okuyla, kılıcıyla çarpışıyordu. Eshâb-ı kiram (radiyallahü anh) canlarını dişlerine takmışlar Peygamberimizin etrâfında pervane olmuşlardı. Hazreti Hamza, Hazreti Ali, Hazreti Ebû Düccane, Hazreti Sa’d bin Ebî Vakkas, Hazreti Umeyr, Hazreti Ubeyde bin Cerrah, Hazreti Talha, Hazreti Zübeyr gibi Eshâb-ı kiram (radiyallahü anh) Peygamberimizi korumaya çalışıyorlardı. Pek çok Eshâb-ı kiram çarpışa çarpışa şehîd oldu. Düşman gerilemişti, zafere yaklaşılmıştı. Zafer sevinciyle yerlerini terk eden Eshâb-ı kiramın bulundukları yerden, düşman süvarileri saldırıya geçti ve Peygamber efendimize kadar sokuldular. İbn-i Kamia denilen müşrik, Resûlullah’ın mübârek başına kılıcını vurdu, miğferin demiri mübârek yanağına saplandı. Eshâb-ı kiram tekrar toparlanıp kâfirlere saldırdı, düşmanı Peygamberimizin yanından uzaklaştırdılar. Hazreti Ebû Ubeyde’nin Sevgili Peygamberimizin mübârek yanaklarından miğferin demirini dişleriyle çekip, çıkarırken iki ön dişi kırıldı. Bu gazada Peygamber efendimizin mübârek dişleri şehîd oldu. Bu savaş, İslâm ordusunun önce galibiyeti, sonra, düşmanın hücumu, daha sonra da Eshâb-ı kiramın (

radiyallahü anh) düşmanı kovalamasıyla neticelendi. 97 kadar şehîd verildi. Bunların içinde Hazreti Hamza şehîdlerin serdari olarak yanlarına yeğeni Abdullah bin Cahş ile aynı kabre defn edildiler.

Hazreti Ebû Ubeyde, Uhud, Hendek, Hâyper gazâlarında görülmemiş şekilde cenk etti. Mekke’nin fethinde de Peygamber efendimizin yanlarında bulundu. 9 (m. 630) senesinde Peygamberimizin huzûruna Necran’dan bir Hristiyan heyeti geldi. Uzun konuşmalardan sonra Resûlullah’ın (aleyhisselâm) Peygamber olduğunu kabûl ettiler.. Ve “Yâ Muhammed (aleyhisselâm)! Senden râzıyız ne istersen sana verelim. Eshâbından bir emîn kimseyi bizimle beraber gönder, vergilerimizi ona verelim!” dediler. Peygamberimiz de yemîn edip, “Gayet emîn bir kimseyi sizinle gönderirim” buyurdu. Eshâb-ı kiram (radiyallahü anh) emîn olarak kimin şerefleneceğini merak ediyorlardı. Resûlullah (aleyhisselâm) “Kalk yâ Ebâ Ubeyde!” buyurdu. “Ümmetimin emîni budur” diyerek beraber gönderdi. Hazreti Ebû Ubeyde bu müjdeye kavuşunca sevincinden ağladı.

Sevgili Peygamberimiz, Bahreyn ile sulh yaptığında, onlardan cizye’yi almak üzere Ebû Ubeyde’yi (radiyallahü anh) vazîfelendirdiler. Vazifesini çok güzel yapmış dönüşünde hazineyi altınla doldurmuştu. Hicrî 11. (m. 632) yılında Resûlullah (aleyhisselâm) Rebî’ul-evvel ayının 12’sinde Pazartesi günü öğleden evvel vefât ettiler. Eshâb-ı kiram, pek çok üzümlüp gözyaşı döktüler. Çoğunun dili tutulup, bir müddet konuşamadılar. Hazreti Ebû Ubeyde gözyaşlarını tutamıyordu. Bütün Eshâb-ı kiram kan ağlıyor ve devasız derdi çekiyordu. İçerde Cenâze hazırlıklarını yaparlarken kapı vuruldu: “Ebû Bekir ve Ömer burada mı?” diye sorulunca “Evet buradayız” dediler. “Medineliler, Benî Sa’îde Konağında toplandılar, kimin halife olacağını konuşuyorlar. Belli bir kimseyi daha seçemediler. Herkes kendi kabilesinin reîsini seçmeyi istiyor. Bir karışıklık çıkabilir. Acele gelip bu işi hallediniz” dedi. Müslümanlar arasında büyük bir ayrılık baş göstermek üzere idi. İşte böyle dar ve tehlikeli bir anda, Hazreti Ebû Bekir ile Hazreti Ömer ve Hazreti Ebû Ubeyde, oraya Hızır gibi yetiştiler. O anda, ensardan biri kalkıp, bizler, Resûlullah’a yardım ettik. Muhacirler bize sığındı. Halife bizden olmalıdır diyordu. Halbuki Resûlullah (aleyhisselâm) her yerde, sağ yanına Hazreti Ebû Bekir’i, sol yanına Hazreti Ömer’i alır, Ebû Ubeyde (radiyallahü anh) için de “Bu ümmetin emînidir” buyururdu. Üçü birdenbire meydana çıkınca, sanki Resûlullah kalkmış oraya gelmiş gibi oldu. Herkes, bunların ne söyleyeceğini bekliyordu. Hazreti Ebû Bekir, uzun bir konuşma

yaptı. Sonra Hazreti Ömer konuştu sonra da Ebû Ubeyde (radiyallahü anh) “Ey Ensâr! Başlangıçta, bu dine hizmet eden sizlerdiniz. Sakın işi önce bozan da sizler olmayasınız” dedi. Sonra Hazreti Ebû Bekir, “Size şu iki zâtı aday yaptım, birini seçiniz” diyecek, Hazreti Ömer ve Hazreti Ebû Ubeyde’yi gösterdi. Her ikisi de çekindiler: “Hazreti Peygamberin ileri geçirdiği kimsenin önüne kim geçebilir!” dediler. Hazreti Ömer “Yâ Ebâ Bekir, Resûlullah seni hepimizin önüne geçirdi. Elini uzat! Ben seni halife seçtim” dedi ve ilk bîat Hazreti Ömer tarafından oldu, sonra da Hazreti Ebû Ubeyde (radiyallahü anh) ve diğer Eshâb-ı kiram “aleyhimürrıdvan” hazretleri Hazreti Ebû Bekir’i halife seçtiler. Eğer, Hazreti Ebû Bekir, Ömer ve Ebû Ubeyde hazretleri yetişmeseydi müslümanlar parçalanacaktı. Bu üç eshâbın hizmeti kıyâmete kadar unutulmayacaktır. Hazreti Ebû Bekir Halife olunca Ebû Ubeyde’yi (radiyallahü anh) başkumandan tayin etti. Humus, Şam, Ürdün ve Filistin’i feth etmek ve oradaki, insanların da İslâmiyetle şereflenmeleri için gönderdi. Hazreti Ebû Ubeyde, Bizanslıların Suriye’yi kurtarmak için büyük bir Haçlı ordusu toplandığını öğrenince Şam, Ürdün ve Filistin’e giden kuvvetleri toplayıp onları “Yermük”de karşıladı. Halife Hazreti Ebû Bekir, Ebû Ubeyde’ye (radiyallahü anh) yardım için Hazreti Hâlid bin Velîd’i gönderdi. Düşman ordusu 240 bin, İslâm ordusu 40 bin civarında idi. Hâlid bin Velîd (radiyallahü anh) orduyu biner kişilik alaylara bölüp her birine alay kumandanı tayin etti. Ebû Ubeyde’yi (radiyallahü anh) merkeze, diğer kumandanları sağ ve sol kanatlara yerleştirdi. Bizans ordusuna saldırıya geçildi. Savaş bütün hızıyla devam ederken Bizans generallerinden Yorgi, Hazreti Hâlid bin Velîd’in, “Allah’ın kılıcı” lakabını duyarak, hidâyete gelip müslüman oldu. O da müslümanların safında Bizanslılarla savaştı. Uzun ve Çetin savaşların neticesinde koca Rum ordusu yenilerek dağıldı. 100 bin Rum öldürüldü. İslâm ordusunda ise 3 bin yiğit şehâdete kavuştu. Bu muharebede İslâm kadınları da harb etti. Bu zafer bütün Şam beldesinin fethine sebep oldu. Zafer müjdesi halifeye bildirildi. Sonra Hazreti Hâlid bin Velîd ve Hazreti Ebû Ubeyde “Fıhl” mevkiinde 80 bin Rum ile çarpıştılar. Onları da akşama kadar süren bir savaşta mağlub ettiler. Hazreti Ebû Bekir vefât edince yerine geçen Halife Hazreti Ömer, Hazreti Ebû Ubeyde’nin baş kumandan olarak yine fetihlere devam etmesini emr etti. Ebû Ubeyde (radiyallahü anh) ordusuyla Humus’a hareket etti. Sulh ile Humus’u aldı. Rum Kayseri Herakliyüs’ün büyük ordularını perişan eden İslâm askerlerinin başkumandanı Ebû Ubeyde bin Cerrah, zafer kazandığı her şehirde adamlarını bağirtarak Rumlara halife Ömer’in (radiyallahü anh) emirlerini bildirdi. Humus şehrini alınca da

“Ey Rumlar! Allah’ın yardımı ile ve halifemiz Ömer’in (radiyallahü anh) emrine uyarak bu şehri de aldık. Hepiniz ticâretenizde, işinizde, ibadetlerinizde serbestsiniz. Malınıza, canınıza, ırzınıza kimse dokunmayacaktır. İslâmiyetin adâleti, aynen size de tatbik edilecek, her hakkınız gözetilecektir. Dışardan gelen düşmana karşı müslümanları koruduğumuz gibi, sizi de koruyacağız. Bu hizmetimize karşılık olmak üzere, müslümanlardan hayvan zekatı ve uşr aldığımız gibi sizden de, senede bir kere cizye vermenizi istiyoruz. Size hizmet etmemizi ve sizden cizye almamızı Allahü teâlâ emretmektedir” dedi. Humus Rumları, cizyelerini seve seve getirip, Beyt-ül-mal emîni Habîb bin Müslim’e teslim ettiler. Herakliyüs’ün, bütün memleketden asker toplayarak Antakya’ya hücumu hazırlandığı haberi alınınca, Humus şehrindeki askerin de merkezdeki kuvvetlere katılmasına karar verildi. Ebû Ubeyde hazretleri, şehirde memurlar bağirtıp: “Ey hıristiyanlar! Size hizmet etmeği, sizi korumağı söz vermiştim. Buna karşılık, sizden cizye almıştım. Şimdi ise, halifemiz Hazreti Ömer’den aldığım emir üzerine, Herakliyus ile gazâ edecek olan kardeşlerime yardıma gidiyorum. Size verdiğim sözde duramıyacağım. Bunun için hepiniz Beyt-ül-mala gelip, cizyelerinizi geri alınız, isimleriniz ve verdikleriniz defterimizde yazılıdır” dedi. Suriye şehirlerinin çoğunda da böyle oldu. Hıristiyanlar, müslümanların bu adâletini, bu şefkatini görünce, senelerden beri Rum İmparatorlarından çektikleri zulümlerden ve işkencelerden kurtuldukları için bayram yaptılar. Sevinçlerinden ağladılar. Çoğu seve seve müslüman oldu. Kendi arzuları ile Rum ordularına karşı İslâm askerine casusluk yaptılar. Ebû Ubeyde (radiyallahü anh) böylece, Herakliyus ordularının her hareketini günü gününe haber alırdı.

Hazreti Ebû Ubeyde, ordusunu toplayarak Antakya’ya hareket etti. Maarra, Lazkiye, Antarit, Banyas, Selemiye’yi zaptederek gidiyordu. “Kinnesrin”e Hazreti Hâlid bin Velîd’i gönderdi. Kendisi Halebe geldi. Halebi fethederek, Antakya’yı muhasara etti. Antakya da zaptedildi. Ebû Ubeyde (radiyallahü anh) halifeye durumu bildiren bir rapor gönderdi. Halife, feth edilen yerlere, İslâm kuvvetlerinin yerleştirilmesini emretti. Bu emri yerine getiren Hazreti Ebû Ubeyde Kurs, Menbic, Delul, Riabe’yi fethederek Fırat nehrine kadar ilerledi. Fethettiği yerlere memurlar tayin ederek Kudüs’e geldi. Kudüs muhasara edildi. Kudüslüler sulh yapmak istediklerini yalnız bu sulhda Hazreti Ömer’in de bulunmasını yoksa sulh yapmayacaklarını Ebû Ubeyde’ye (radiyallahü anh) bildirdiler. Durum Halife Hazreti Ömer’e arz edildi. Hazreti Ömer yerine

Hazreti Ali'yi vekil tayin ederek Kudüs'e geldi. Kudüslü'lerle sulh yapıldı. Hazreti Ömer sulhdan sonra Medine'ye döndüler.

Rum Kayseri Herakliyus kaybettiği toprakları geri almak için harekete geçti. Büyük bir haçlı ordusu hazırladı. Hazreti Ebû Ubeyde, bu karardan vaktinde haberdar olup, durumu halifeye bildirerek nasıl hareket edeceğini sordu. Hazreti Ömer, İran'la harb etmekte olan Hazreti Sa'd'a emir göndererek Ebû Ubeydeye (radiyallahü anh) yardım etmesini bildirdi. Hazreti Sa'd (Ka'ka)ı dörtbin mücâhidle yardıma gönderdi.

Başkumandan Hazreti Ebû Ubeyde Şam'ın Cezîre ile irtibâtını keserek Haçlı ordusunun üzerine yüklendi. Kısa zamanda haçlı ordusunu perişan ederek büyük bir zafer daha kazandı.

18 (m. 639) senesinde Şam'da veba hastalığı salgın halde olup, çok müslümanın ölümüne sebep olmuştu. Hazreti Ebû Ubeyde de bu salgına yakalandı, öleceğini anlayınca orada hazır bulunanlara bir vasiyyetinin olduğunu bildirdi.

Vasiyyetinde: "Namazınızı kılınız. Orucunuzu tutunuz. Sadakanızı veriniz, Haccınızı yapınız. Birbirinize iyilik yapınız. Âlimlere ve büyüklerinize itaat ediniz. Dünyaya aldanmayınız. İnsanların en akıllısı Allahü teâlânın emirlerini yerine getirenlerdir. Hepinize Allahü teâlânın selâmı ve rahmetini, lütuf ve bereketini niyaz ederim. Haydi, yâ Muaz (radiyallahü anh), cemaate namazı kıldır" diyerek gözlerini yummuş, yerine Muaz bin Cebel'i (radiyallahü anh) vekil etmişti. 18 (m. 639) senesinde 58 yaşında vefât etti. Muaz bin Cebel (radiyallahü anh) hazretleri cemaate bir hutbe okudu. Burada "Yemîn ederim ki, bugün siz öyle bir kimseyi kaybettiniz ki, Ondan daha dinine bağlı, daha temiz ve merhametli bir kimse görmedim. Dünyaya hiç meyletmeyen, tebaasına hep iyiliği ve birbirlerini sevmeyi emreden bu mübârek Ebû Ubeyde hazretlerine hakkınızı helâl edin ve duâ ediniz" buyurdu.

Hazreti Ebû Ubeyde bin Cerrah, faziletlerin timsali bir zâttı. Allahü teâlânın emirlerinden dışarı çıkmazdı. Hazreti Peygamberimize muhabbeti pek ziyade idi. Peygamber efendimizden aldığı bir emri yerine getirmek için, canını fedadan çekinmezdi. Zühd ve takvâ sahibi ve pek merhametli idi. Askerlerine ve tebaasına çok şefkatli bir baba idi. Hazreti Ömer, Şam'a gittiği zaman, Onu karşılayanlara "Kardeşim Ebû Ubeyde nerede?" diye sordu. "Geliyor efendim" diyerek gelmekte olan Hazreti Ebû Ubeyde'yi gösterdiler. Sağlığında, Cennet ile müjdelenen iki sevgili, selâmlaştılar. Hazreti Ömer, Ona: "Haydi senin evine gidelim" deyince Hazreti Ebû Ubeyde Ona: "Buyurunuz yâ Emîr-el-mü'minîn" diyerek evine götürmüştü. Hazreti Ömer, Ebû Ubeyde'nin (radiyallahü anh)

evinde bir şey görememiş, Ona "Nerede senin eşyan? Burada bir keçe, bir kırba gibi şeylerden başka bir şey yok. Sen Emîrsin, senin burada yiyecek bir şeyin yok mu?" dediğinde, Hazreti Ebû Ubeyde Ona bir zenbil getirerek bir kaç lokma çıkardığında Hazreti Ömer ağlamıştı. Sonra da "Ey kardeşim Ebû Ubeyde, dünyâ herkesi değiştirdi, yalnız seni değiştiremedi" buyurmuştu.

Bir defa Hazreti Ömer, Hazreti Ebû Ubeyde'nin şahsına; dörtbin dirhem göndermiş, bu parayı Ona götürecek elçiye "Dikkat et, bakalım, bu parayı ne yapacak?" diye tenbîh etmişti. Hazreti Ebû Ubeyde bu parayı aldıktan sonra onu hemen askerleri arasında taksim etmişti. Elçi, geri dönünce hâdiseyi anlatmış, Hazreti Ömer de "Hamd olsun ki müslümanlar arasında böyle insanlar var." demişti.

Hazreti Ömer'in oğlu Abdullah (radiyallahü anh) der ki: "Kureyş halkının içinde üç kişi vardır ki, yüzleri en güzel yüz, akılları, en selîm akıl, kalbleri, en metin kalbdır. Bunlar Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Osman ve Hazreti Ebû Ubeyde'dir."

Hazreti Ebû Ubeyde bin Cerrah, hayatını hep İslama hizmetle geçirmiş, insanların ebedî se'âdete kavuşmaları için çırpınmıştır. Kabr-i Şerîfi Şam'dadır.

Hazreti Ebû Ubeyde bin Cerrahın hayatı Cihadı fî sebîlillah ile serhat boylarında geçtiği için pek fazla hadîs-i şerîf rivâyet edememiştir. Yalnız 14 hadîs-i şerîfin râvisidir. Bunlardan:

Resûlullah Efendimiz (aleyhisselâm):

Necran'dan gelen Hıristiyan kâfilesinden, Peygamber efendimize, emîn bir kimseyi bizimle gönderir misin? denilince, Peygamber efendimiz de:

"Kalk yâ Ebû Ubeyde İbn-i Cerrah!" buyurdu; O da ayağa kalkınca:

"İşte bu gördüğünüz sima, İslâm ümmetinin emînidir."

Resûlullah (aleyhisselâm), Ebû Ubeyde'yi (radiyallahü anh) Bahreyn'e gönderdi. Ebû Ubeyde, Cizye mallarını alarak Bahreyn'den Medine'ye gediği iştirilince (ki, o anda sabah namazı kılınıyordu), karşılamaya çıktılar. Resûlullah (aleyhisselâm) eshâbını bu halde görünce, gülümseyerek onlara: "Öyle sanıyorum ki siz, Ebû Ubeyde'nin hayli dünyalıkla geldiğini duydunuz, Onu sevinçle karşılıyorsunuz!) buyurdu. Onlar da: "Evet yâ Resûlallah" diye tasdik ettiler. Bunun üzerine Resûlullah (aleyhisselâm): "Şad

